

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

1. Quid sit Thesaurus? Et quid de Thesauris leges disponant? Ex p. 9. tr. 5.
res. 1.
-

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76413](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76413)

3. Sed Hunnius in *Encyclop. iur. p. 2. tit. 28. c. 5. n. 2.* hoc admittit tantum de vltimis, quæ ex mora debentur; cum enim durantibus induciis fors peti non possit, nec etiam vlla mora debitori imputari valeat, dici certe non potest, itas vltimas currere, quæ ex mora debentur. At quæ vltimæ ex conuentione debentur, ac conuentionales appellantur, per dilationem moratorium non sistuntur, sed currunt & elapso quinquennio, vna cum sorte, debitori præstari debent. Et ita Hunnius, qui citat Heigium, Fabrum, & alios.

RESOL. XXXIV.

An stantibus dilationibus præstandi sint fideiussores de debito soluendo post lapsum tempus?
Et an si propter inopiam debitor fideiussoribus, & nec pignoriis canere potest, ad inuentionem cautionem admitti debeat? Ex p. 7. tr. 8. Ref. 34.

§. 1. **R**espondeo eum qui dilationem à creditoribus, vel à Principe obtinuit, teneri creditoribus suis idoneis fideiussores dare de solutione post elapsum tempus. Et ita docuit Maximilianus Fautus de *Arar. class. 4. conf. 365. & class. 13. conf. 1268.* Harprechtus *comm. ad Inst. 10. 4. tit. de alt. §. fin. n. 23.* & alij communiter, qui etiam asserunt istam cautionem ab ipso Principe remitti non posse; Et ita docet Hunnius in *Encyclop. iur. p. 2. tit. 28. c. 4. n. 6.* Matthias de *Afflictis dec. 378. n. 1.* & 6. Iason ad *L. vniuersa. n. 15. C. de precib. Imper. offer.* Nicolaus de *Passeribus qu. princ. 5. n. 15. & 199.* Floridus Mausonius *d. limit. 6. n. 12.* Antonius Heringus *d. c. 5. n. 228.* Quod verum est, & obtinet, quando cautio hæc à creditoribus petita est; alioquin valent induciæ à Principe concessæ, Andreas Gaillius *d. obseru. 46. n. 14.* Alexander Trentacinius *d. ref. 1. n. 8.* Vincentius Carocius *d. except. 168. n. 44.* Floridus Mausonius *d. limit. 6.*

n. 15. Antonius Heringus de *fideiussor. c. 1. n. 33.* Marcus Antonius Cuchus *de morator. præscript. n. 33. & 53.* Matthias Brunus de *cess. bon. q. princ. 26. n. 2.* Quod si propter inopiam fideiussoribus, nec pignoriis canere potest, ad inuentionem cautionem admitti debet, Antonius Faber in *C. dist. tit. 9. defn. 21.* Vincentius Carocius *d. except. 168. n. 49.* Carolus de *Grassis d. except. 32. n. 118. & 119.* Iosephus Ludouici *dec. Perusini. 1. n. 6.* Antonius Thesaurus *dec. 188. n. 7.* Et ferè omnia supradicta præter Doctores citatos docet etiam Thomas Maulius *tratt. de cess. bon. tit. 7. n. 4. & seq.*

RESOL. XXXV.

An lite pendente circa exactionem delicti possint debitores impetrare dilationes moratorias?
Et an induciæ moratorias, & quinquennales concedi etiam debeant Iudæis? Ex p. 7. tr. 8. Ref. 35.

§. 1. **P**osse scribunt Ioannes de Amico *conf. 150. n. 7.* Sup. hoc cum eodem Carolo de *Grass. hic cit. sup. in Resol. 28. §. vlt. ad med. à vers. an lis pendeat, & c.* Carolus de *Grassis except. 32. n. 44.* non tamen quod possint impetrari, si esset decum, & sententia lata, Guido Papa *dec. 97.* Thesaurus *dec. 186. n. 7.* vel in calculo ferendæ sententiæ, quia etiam in isto casu non possent impetrari moratoria, & impetrata non prodesset, Natta *conf. 23. n. 4. & 5.* Thesaurus *d. n. 7.*
2. Verum scribit Carolus de *Grassis except. 32. n. 44.* quod in Regno Sicilia hoc non feruetur, & quod in eo impetrentur induciæ moratoria per debitores post latam sententiam, & factam ad iudicationem, vbi addit, quando impetrantur in isto casu moratoria, quod debeat fieri mentio status causæ, aliàs redderentur subreptitiæ. Et ita Max. Faust. de *Arar. class. 16. conf. 1268.*
3. Notandum est hic obiter, induciæ moratorias, & quinquennales concedi etiam Iudæis, vt obseruat VVvrmserus in *Contron. iur. lib. 1. tit. 9. Contron. 2. n. 27.* Et ego Romæ interrogatus respondi.

TRACTATUS SEXTVS

DE

THESAURIS.

RESOLVTIO PRIMA.

Quid sit Thesaurus?

Et quid de Thesauris leges disponant? Ex p. 9. tr. 5. Ref. 1.

Theobaldus Borritius in *tractat. de Arario, lib. 3. c. 9.* Carolus Homagen de *Iure publico, lib. 3. c. 4.* Iacobus Vander Graez in *Syn. tagm. Iuris publici, c. 47. n. 4.* & alij communiter asserunt, quod thesaurus est propriè tam vetus pecunie depositio, vt iam dominum non habeat, l. *Nunquam. §. 1. de acq. rer. dom. l. unica, C. de thesaur. lib. 10. l. 2. C. Theodos. cod.* Requiritur ergo, vt sit vetus depositio, cuius memoria non extat, l. *Si quis, de acq. rer. dom. d. l. fin. C. de thesaur. lib. 11.* Si enim adhuc dominum habet, vtique sine facto domini ad alium transferri non potest, l. *1. de reg. iur.* Casus est in l. *Arimo. c. ff. de rei vind.* In qua definitione, verbo pecunie non solum si-

gnificantur nummi, sed & alia opes abditæ, l. *unica, C. de thesaur. lib. 10.* vt aliàs etiam pecunie nomine, tum numerata pecunia, tum quæuis res alia continetur, l. *Pecunia verbum. 178. & l. Pecunia nomine. 222. ff. de verb. sign. & ita docet Filiucius tom. 2. *trast. 31. c. 6. n. 152.* & alij communiter.*

2. Quid autem leges disponant circa inuentionem thesaurorum, habetur in *Institutis lib. 2. tit. 1. §. 39.* vbi Iustinianus Imperator sic statuit, [Thesaurus, quos quis in loco suo inuenerit, Diuus Adrianus naturalem æquitatem sequutus, ei concessit, qui eos inuenerit, Idemque statuit, si quis in sacro, aut religioso loco fortuito casu inuenerit, At, si quis in alieno loco, non data ad hoc opera, sed fortuito inuenerit, dimidium domino soli concessit, & dimidium inuentori. Et conuenienter, si quis in Cæsaris loco inuenerit, dimidium inuentoris, & dimidium esse Cæsaris statuit. Cui conueniens est, vt si quis in fiscali loco, vel publico, vel ciuitatis, inuenerit, dimidium ipsius esse debeat, & dimidium fisci, vel ciuitatis.] Hæc ibi. Quæ etiam habentur in l. *unica lib. 10. Cod. de*

Bb 2 Thesauris

Theſauris. Itaque ex ſupradictis apparet, vt notat Caramecl in *Theol. mor. lib. 2. n. 209.* Diſcaſillus de *iur. lib. 2. tr. 2. diſp. 9. dub. 15. n. 407.* & alij, iura diſponere quatuor caſus. Primò, quòd theſaurus caſu, aut induſtria inuentus in fundo proprio, inuentoris fit. Secundò, inuentus caſu in fundo alieno, inuentori, & domino fundi in partes æquales diuidatur. Tertio, inuentus ex induſtria in fundo alieno, totus domini fundi, non tamen inuentoris erit. Quarto, arte inuentum magica, fiſcus habebit. Et idè ad plenam tractationem huius materie plures quaſtiones elucidabimus, in quibus mutò theſauro inter eos dato, & accepto, Iuriſconſulti Theologiſ deferunt, & Theologi Iuriſconſultis.

RESOL. II.

Ad quem pertineat Theſaurus inuentus in proprio fundo? Etiamque quaeritur, quis dicatur locus ſuus?

Et an pecunia, vel aliqua quantitas res à venditore, vel alio in domo venditæ parietibus recondita, vel lucri, vel metus, aut cuſtodia cauſa ſub terra abſcondita, & poſtea per errorem, vel obliuionem ablata non eſt, non ſit Theſaurus: ideo pecunia illa non ad emptorem ſpectet, ſed venditori, vel alij, qui ibi reſpoſit, reſtitui debet?

Ex quo inferitur, quòd ſi Mercator ex Hiſpania veniens deſert quantitatem cereæ, vel alterius mercis, & in vna pila cereæ, vel balla mercis certam ſummam pecunie recondidit, & obliuſ pecunie pilam, vel ballam vendidit; ſempior, vel alius poſſeſſor hanc pecuniam non lucratur, ſed venditori, & eius hæredibus eſt reddenda.

Etiamque deducitur, quòd qui ſepultura apud Indos plena diuitiis ſpoliauerunt, reuocantur eas reſtituere ſucceſſoribus deſunctorum.

Et quid, ſi cauſa ſuperſtitiõis ſint reſpoſita?

Et an ad acquirendum Theſaurum ſufficiat inuentio, vel etiam requiratur apprehenſio? Ex p. 9. tract. 5. Ref. 2.

Reſpondeo, ſi quis theſaurum in ſuo proprio fundo inuenit, totum ad ſe pertinere. Quod procedit, ſiue quis caſu fortuito, ſiue data opera licita theſaurum in ſuo fundo inuenit. Et ita probant Doctores, quos citat, & ſequitur Caſtillo, Soto Maior de Tertius, *to. 7. c. 4. n. 107.* Filliuc, *tom. 2. tr. 3. c. 6. n. 154.* Berlichius in *concluſionib. practicabilib. p. 2. concl. 66. n. 1. & ſeq.* Et ſic temporibus noſtris deciuſum fuit, vt patet penes Acacium Rippol, *tr. de Regalib. c. 16. n. 41.* vbi ſic ait: Si theſaurus inueniatur perquirendo eum, ſi in proprio fundo, cum liceat vnicuique, ſuus efficitur theſaurus: & ſic fuit declaratum in Baiulia Generali ſententia lata, referente Magnifico Gabr. Berar, die 6. Decembris, 1630. concluſione in Regia audientia precedente, ibi facta 27. Nouembris, eiufdem anni. In cauſa vertente in dicta Baiulia inter ſiſci Procuratorem agentem, & nobilem Hieronymum de Torres, ratione quarundam monetarum inuentarum per ruſticos, & penes dicti Don Hieronymi terras in Turri dicti Don Hieronymi vocata, la Torre blanca, in Vicaria de Villafanica de Panades, abſque hoc, quòd tenetur licentiam petere: quia iam ab Imperatoribus generalis licentia fuit tributa vnicuique in ſuo proprio fundo, in *d. l. c. de theſaur.* Ita Rippol.

2. Notandum eſt tamen hic cum Amaya in *C. lib. 10. tit. 15. n. 22.* cum acquirentio theſauri ita contingat, ſi in ſuo loco quis inueniat, nunc oportune quaerendum erit, quis dicatur locus ſuus? Accuſus, ait, proprium dici debere locum reſpectu domini directi, vel vtilis (duo dominia doctrina gratia agnoſcimus nunc, vnum directum, id eſt, verum, & proprium, l. *Si finca. §. Si de vtilib. lib. ff. de damn. infect.* alterum vtile, vt in leg. vnicæ, de vend. rer. ſiſc. n. 50. & ſeq.) & ſic inuenit in ſuo loco dicitur, qui dominus eſt non tantum ſolidæ proprietatis, verum & nudæ, alio vſum fructum habete, arg.

§. Alienus Inſt. de her. inſt. Quæ omnia tamen procedunt in theſauro proprie ſic dicto: aliaſ ſi pecunia, vel alia quæuis res à venditore, vel alio in domo venditæ parietibus recondita, vel lucri, vel metus, vel cuſtodia cauſa ſub terra abſcondita; & poſtea per errorem, vel obliuionem ablata non eſt; theſaurus non eſt, & idè pecunia illa non ad emptorem, vel inuentorem ſpectat; ſed venditori, vel alij, qui eam ibi reſpoſit, reſtitui debet. Textus expreſſus in *l. A tutore pupilli. 67. ff. de R. V. l. Nunquam. 3. 1. §. Theſaurus eſt. ff. de A. R. D.* Vnde ſit, ſi quidam mercator ex Hiſpania, vel aliis locis venieſ, deſert certam quantitatem cereæ, vel alterius mercis, & in vna pila cereæ, vel balla mercis, certam ſummam pecunie recondidit, & poſtea obliuſ pecunie illam pilam, vel ballam vendidit; emptor, vel alius poſſeſſor hanc pecuniam non lucratur; ſed venditori, & eius hæredibus erit reddenda, vt bene notat Berlichius *vbi ſupra, n. 7. & 8.* Megala in *p. 2. lib. 2. c. 4. g. 2. n. 13. & alij.*

3. Et idè Trullench in *Decal. tom. 1. lib. 7. c. 3. dub. 8. n. 2.* optimè obſeruat, quòd theſaurus improprie dictus non eſt inuentoris; ſed totus eſt eius, qui illum depoſit, vel hæredisnam adhue eſt in bonis alicuius, cum habeat dominum; atque ita non habetur pro derelicto, cum nec perierit omnino memoria eius; qui illum depoſit, & abſcondit (vt inſra ſatis probabimus, cum de hac quaſtione iterum redibit ſermo.) Hinc Hiſpani, qui ſepulchra apud Indos plena diuitiis ſpoliauerunt, tenentur eas reſtituere ſucceſſoribus deſunctorum, licet Sayrus in *Clauſi Regia, lib. 9. c. 9. n. 12.* cum Bañez *2. 2. q. 66. a. 5.* doceat, non eſſe reſtituendas, ſi cauſa ſuperſtitiõis, vt fortè apud Indos, ſit reſpoſita: exiſtimabant enim mortuos ea ſecum deſerre ad ſuos vſus, vel ea falſis Diis ſacrificabant: ait enim haberi pro derelictis: ſecus verò ſi alicuius vtilitatis cauſa ſint recondita. Sic excuſat Hiſpanos ea accipientes à ſepulchris Indorum. At inueniens theſaurum in muro, vel pariete domus, vel fundi empti à priori domino, vel alio antiquiori, tenetur domino, vel hæredibus reſtituere; quia eſt improprie theſaurus. Sotus *lib. 5. de iur. q. 3. a. 3.*

4. Igitur ex ſupradictis deducitur, quòd vt proprie theſaurus dicatur, duo copulatiue requiruntur: primum quòd non extet memoria temporis, in quo theſaurus fuit reconditus; ſecundum, quòd ignoretur quis ſit illius dominus. Ita notat Angelus in *l. Tutores, poſt princ. ff. de rei vend. l. 45. tit. 2. 8. p. 3.* & ibi Gregorius Lopez gloſſit. Burſatius *conf. 209. n. 1.* Barboſa in *l. Diuortio. 8. §. Si fundum, ſub n. 25. paulò ante fin. ff. ſolut. matrim.*

5. Inde primò inferitur, quòd ſi pecunia inuenta ea forma ſit excuſa, vt ex illa conſtet, recentis eſſe memoriæ; non cenſebitur theſaurus, neque inuentori concedetur, *l. A tutore. 67. ff. de rei vend. l. Theſaurus. ff. ad exhib. & ibi Gloſſ. 1. l. Si vxi. §. Cum ita. ff. de aur. & arg. leg. tradit Andreas Sicul. *conf. 39. n. 1. lib. 4.* Alciatus *lib. 7. parerg. iur. c. 1.* Forcat. *dialog. 56. n. 4.* Ioan. Garſ. *de expiſ. & melior. c. 22. n. 56. verſ. Poſtremo.* Secundò inferitur ex ſupradictis, quòd ſi non extet memoria abſcõſionis theſauri, & tuc ex ſyngrapha, vel instrumento ſimul incluſo, conſtet de eo, qui abſcõdit, non cenſebitur theſaurus, & coſequenter non acquireretur emptori; ſed potiùs hæredibus abſcõdentis tradetur, nulla que eis opponi poterit præſcriptio: his verò non apparentibus, fiſcus tantquam bona vacantia occupabit, *l. 1. & pen. C. de bon. vac. lib. 10.* Vnde pecunia inuenta ſemper præſumitur eſſe alicuius certi hominis, antequam conſtet de requiſitis neceſſariis ad conſtituendum theſaurum. Baldus in *l. 1. poſt princ. ff. de rer. diuiſ.* Inuentori igitur incumbit onus probandi, non extare memoriam temporis, quo fuit abſcõdita pecunia; quo probato, dicenti illam pecuniam eſſe ſuam, vel abſcõditam à maioribus ſuis, incumbit onus probandi, vt cum aliis probat Barboſa *vbi ſupra, n. 26.* Vide Amayam in *C. lib. 10. tit. 15. n. 5. & ſeq.* hæc omnia firmantem, & ante illum Gutier. *tr. de iur. el. p. 3. c. 25. n. 2. & ſeqq.**